

ગાંધીનગર સમાચાર

તા. ૪-૧૨-૨૦૧૪, ગુરુવાર

તંત્રી સ્થાનેથી....

‘અંતે તો હેમનું હેમ હોયે...’

આપણી ભાષામાં કહેવત છે : ડાંગે માર્યા પાછી જુદાં થતાં નથી. મહારાષ્ટ્રમાં ભારતીય જનતા પાર્ટી અને શિવસેનાને લડી-બાખડીને પાછાં ભેગાં થવું પડ્યું, તે આ કહેવતને સાચી ઠેરવે છે એમ નથી લાગતું? ભાજપ અને શિવસેના બેઉ હિંદુત્વ અને રાષ્ટ્રવાદની વિચારધારાનું સામ્ય ધરાવતી રાજકીય પાર્ટીઓ છે. મુંબઈ અને મહારાષ્ટ્ર પૂરતો પ્રાદેશિકતાનો વધારાનો ગુણ (?) ધરાવતી બાળાસાહેબ ઠાકરેની શિવસેનાએ કોંગ્રેસ સામે કાઠું કાઢ્યું અને એકવાર તો રાજ્ય સરકારની છુરા પણ સંભાળી. શિવસેના અને એના પચાચવાચી નામ જેવા એના સંસ્થાપક-આજીવન પ્રમુખ બાળાસાહેબ ઠાકરે કચ્છ હિંદુત્વના સમર્થક રહ્યા છે. એમણે મરાઠી માણસને પણ આગવી ઓળખ આપી છે. રજત શર્માની લોકપ્રિય ટીવી શ્રેણીમાં ‘આપ કી અદાલત’ કાર્યક્રમમાં એમણે ભિન્દાસ કહેવું કે પોતે કોર્ટ-બોર્ડથી ડરતા નથી. વળી મૂળે કાર્ટૂનિસ્ટ હોય તોઓ ‘બિટવિન ડિ લાઇન્સ’ વાંચી શકતા હોય મહારાષ્ટ્રના આમ નાગરિકનું માનસ અને હૃદય જીતી શક્યા હતા. ઉદ્ધવ ઠાકરેનો પનો પિતાની સરખામણીએ ઘણો ટૂંકો પડતો હોવા છતાં એમને એનડીએ જોડાણમાં મહારાષ્ટ્ર પૂરતા ‘મોટા ભાઈ’નો રોલ અદા કરવાની જીદ રાખી જે બદલાયેલા સંજોગોમાં મોદી-મેજિકની અસર હેઠળ ભાજપ સ્વીકારી શકે એમ નહોતું. આથી બેઉ પક્ષો બેઠકોની વહેંચણીમાં સમાધાન ન સાધી શક્યા પરંતુ પરિણામ પછી શિવસેનાને એની હેસિયતનો અંદાજ આવી ગયો અને એણે પોતાનું વજૂદ જાળવી રાખવા ભારતીય જનતા પાર્ટીના ‘નાના ભાઈ’ બનવાની તૈયારી દાખવવી પડી છે. ભાજપે શિવસેનાની બેઠકી અને અપમાણસરની માગણીઓ સ્વીકારવાનો ઘરાર ઘનકાર કરી દીધા પછી પણ શિવસેના કેન્દ્રમાં મળેલું પ્રધાનપદું છોડવા તૈયાર ન થય અને મુખ્યમંત્રી ફડલદીસના મંત્રીમંડળમાં ઉપમુખ્યમંત્રીપદ તથા ગૃહમંત્રાલય જેવી માગણી નહીં સંતોષાવા છતાં કેબિનેટમાં ૧૨ મંત્રીપદ મેળવવાની શરતે સહમત થવું પડ્યું છે. શિવસેના માટે એની કારકિર્દીનો આ યાદગાર બોધપાઠ છે તો વળી ભાજપ માટે પણ શિવસેનાને પાંચ કેબિનેટ અને સાત રાજ્યકક્ષાનાં મંત્રીપદાં પધરાવી સાથે રાખવા માટે ખાસી જહેમત ઉઠાવવી પડી છે. મોદીમેજિકથી અંજાયેલા વિચક્ષણ મરાઠા નેતા શરદ પવારે આગોતરું અને બિનશરતી સમર્થન આપી રાખ્યું હોવા છતાં એ કચારે ટેકો પાછો ખેંચી લે, એનું કશું જ નક્કી નહીં હોવાથી મહારાષ્ટ્રમાં ભાજપની લઘુમતી સરકારના માથે લટકતી તલવાર જેવી સ્થિતિ સરખાઈ હતી. હવે જયારે શિવસેનાના મંત્રીઓ સરકારમાં સામેલ થઈ રહ્યા છે ત્યારે એની સ્થિરતા સામે કોઈ જોખમ રહેતું નથી, એટલું જ નહીં, બલકે કેન્દ્રમાં પણ શિવસેનાના બે-ત્રણ મંત્રીઓનો સમાવેશ થતાં ઘીના ઠામમાં ઘી પડી રહ્યું છે. એક અર્થમાં બેઉ પક્ષો માટે આ સમાધાનકારી પગલું પરસ્પરના હિતમાં જ લેવાયેલું પગલું છે. અલબત્ત, હવે પછી બેઉ પાર્ટીઓ બાખડતાં પહેલાં બે વાર વિચાર કરશે એ નક્કી!

આદિકવિ નરસિંહ મહેતાના પરભાતિયાની કડી ચાદ આવે છે -
ઘાટ ઘડિયા પછી નામ રૂપ જૂવાં
અંતે તો હેમનું હેમ હોયે !

પ્રેરણા વિદ્યાલય સેક્ટર-૫ ખાતે ફાયર સેફ્ટી વિશેનું માર્ગદર્શન ચીફ ફાયર ઓફિસર મહેશ મોહ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવ્યું હતું. બાળકોને પ્રાથમિક રીતે આગને કઈ રીતે ઝડપથી કાબુમાં લઈ શકાય તે વિશેની સમજ આપવામાં આવી હતી.

સાઈ સ્પોર્ટ્સ ખાતે સ્ટેટ કબડ્ડી સ્પર્ધા યોજાઈ

ભાઈઓ અને બહેનોની અલગ અલગ જિલ્લાની ૧૨ ટીમો એ ભાગ લીધો : ભાઈઓની ફાઈનલમાં ગાંધીનગર શહેર અને બહેનોની ફાઈનલમાં વ્યારા જિલ્લાની ટીમ વિજયી

ગાંધીનગર, તા.૩ ખાતે કર્યું હતું. સ્પર્ધાનો શુભારંભ ઉપસ્થિતિમાં કરવામાં આવ્યો હતો. ૪૫૦ થી વધુ ખેલાડીઓએ સ્પર્ધામાં પોતાનું કૌશલ્ય બતાવ્યું હતું ત્યારે ભાઈઓની ફાઈનલ સ્પર્ધા ગાંધીનગર શહેર ટીમ અને વડોદરા શહેર ટીમ વચ્ચે યોજાઈ હતી. જેમાં ગાંધીનગર જિલ્લા ટીમ વિજેતા બની હતી. તેમજ બહેનોની ફાઈનલ મેચમાં વ્યારા જિલ્લાની ટીમ અને વડોદરા શહેર ટીમ સામે ટકરાર હતો. જેમાં વ્યારા જિલ્લાની ટીમનો ભવ્ય વિજય થયો હતો. વિજેતા ટીમમાંથી ગુજરાતની ટીમ પસંદ થશે જે આગામી સમયમાં કેરાલા ખાતે યોજાનાર નેશનલ સ્પર્ધામાં ભાગ લેશે.

નેશનલ અને ઈન્ટરનેશનલ પ્લેયર નીરગુલીયા, અશીયાડ ગોલ્ડ મેડાલીસ્ટ અને અર્જુન એવોર્ડ વિજેતા નાગાભાઈ ઘાંધરે એ ઉપસ્થિત રહી ખેલાડીઓનો ઉત્સાહ વધાર્યો હતો. સ્પર્ધાનું આયોજન કબડ્ડી એસોસિએશનના પ્રમુખ રાજેન્દ્રસિંહ કાઠીયા દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

મહેન્દ્રસિંહ રાણા મેયર ગાંધીનગર, આર.કે. નાયડુ, ડાયરેક્ટર સાઈની ભાઈઓની ૧૨ જેટલી અલગ અલગ જિલ્લાની ટીમોએ ભાગ લીધો હતો.

૨૫૦૦ ગરીબ બાળકોને આરટીઈ હેઠળ પ્રવેશ

અમદાવાદ શહેરની વિવિધ શાળાઓમાં નબળા વર્ગના વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ મેળવી શકે તે માટે જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીની કચેરી દ્વારા કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી છે જે અંતર્ગત શહેરની વિવિધ શાળાઓની બેઠકો અને ફીના ધોરણ અંગેની માહિતી જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી દ્વારા માંગવામાં આવી છે. જોકે, ડીઈઓએ ગત એકઠા કરેલ ગત વર્ષના આંકડા મુજબ શહેરની ૭૦૦ સ્કૂલોમાં માત્ર ૬૪૦ વિદ્યાર્થીઓને જ આરટીઈ હેઠળ પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો હતો. અમદાવાદ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીની કચેરી દ્વારા આગામી શૈક્ષણિક વર્ષથી શહેરની ૭૦૦ જેટલી શાળાઓમાં કુલ ૨૫૦૦ જેટલા ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને આરટીઈ અંતર્ગત પ્રવેશ આપવાનું લક્ષ્ય નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. સરકાર દ્વારા આરટીઈ અંતર્ગત નબળા વર્ગના વિદ્યાર્થીઓને સારી શાળાઓમાં અને તેમના ઘરની નજીકની શાળાઓમાં પ્રવેશ આપવાનું કાર્ય ચાલુ રાખવામાં આવ્યું છે. જોકે સત્ય એ છે કે, ગત વર્ષ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી દ્વારા શહેરની શાળામાં ૨૦૦૦ જેટલા બાળકોને આરટીઈ હેઠળ પ્રવેશ આપવાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. સામે માત્ર ૬૪૦ વિદ્યાર્થીઓને જ પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો છે. એટલા પ્રવેશ અંગે તંત્ર દ્વારા વિદ્યાર્થીઓની લાયકાત-ધારાધોરણને જવાબદાર ઠેરવવામાં આવ્યા હતા.

ચિલોડાની ઓમ લેન્ડમાર્ક શાળામાં જ્ઞાનયજ્ઞ શિબિર

ગાંધીનગર તાલુકાના ચિલોડા ખાતે આવેલ ઓમ લેન્ડ માર્ક સ્કૂલ ખાતે જ્ઞાનયજ્ઞ શિબિર યોજાઈ હતી. જેમાં વિદ્યાર્થીઓ તેમના વાલીઓ સહિત ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં. આ શિબિરમાં માર્કેન્ડ પાવર નિષ્ણાત નક્ષત્ર મેઉવાએ વિદ્યાર્થીઓ-વાલીઓની શિક્ષણ પ્રત્યેની મુશ્કેલીઓ અને મુંઝવણો અંગે માર્ગદર્શન આપ્યું હતું. આ પ્રસંગે ઓમ એજ્યુકેશનના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી ગિરીશભાઈ રાવલે પણ પ્રેરક ઉદ્બોધન કર્યું હતું. આ શિબિરનો વાલીઓએ મોટી સંખ્યામાં ઉપસ્થિત રહી લાભ લીધો હતો.

હરિની દષ્ટિ...

લો.. ‘પાઠ્ય પુસ્તકમાં તોગ્રીસ પાના ગાયબ’.... એટલે આપણા ચિરંયુવને આ વખતે પાસ થવું પણ મુશ્કેલ પડશે...

કુટુંબ નિયોજન પર સેમિનાર યોજાયો

ગાંધીનગર, તા. ૩ નિયમ પર સેમિનાર યોજાયો હતો. ફેમીલી પ્લાનીંગ એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયા ૧૯૪૮ થી કુટુંબ નિયોજન અને એચ.આઈ.વી. સહિતના જાતીય અને પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય અને અધિકારો શેરે કામ કરતી એક રાજ્ય સ્તરની સ્વેચ્છિક સંસ્થા છે. તે ભારતના ગુજરાત સહિત ૧૮ રાજ્યોમાં ૪૪ શાખાઓ દ્વારા તેમની સેવા આપે છે અને એચ.આઈ.વી. અને એઈડ્સ સહિત જાતિય અને પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય અને અધિકારો પર હિમાયત કરે છે. અમો ગ્રામીણ અને શહેરી બંને સમુદાયોમાં સેવા આપવામાં આવે છે.

રાષ્ટ્રીય પરિવાર કલ્યાણ કાર્યક્રમની અસરકારક કામગીરીનું પરિણામ હકારાત્મક અને પ્રગતિકારક છે. આમ છતાં વર્તમાન અભિગમમાં બદલાવ વધુ અસરકારક તેમજ ઝડપી પ્રગતિલક્ષી - રાષ્ટ્રીય નિતી વિષયક નિર્ણયોની તાતી જરૂરીયાત છે. લાંબાગાળે ભારતની વસતિ ચીન કરતાં વધી ન જાય તે માટે યુવાવર્ગની અપેક્ષિત કુટુંબ નિયોજન શિક્ષણ અને સેવાઓ અંગે ગંભીર વિચારણા અનિવાર્ય છે.

ટ્યુકડી
જાહેર ખબર
દર ગુરુવારે-રવિવારે
ગાંધીનગર સમાચાર
ફોન : ૨૩૨૨૨૫૭૧

જ્ઞાનનો પટ તો અતિ વિસ્તૃત છે, જ્યાંથી જેટલું મળે તેટલું જ્ઞાન - પ્રાપ્ત કરી તેને વ્યવહારિક જીવનમાં ઉતારવું એ જ સત્યનો માર્ગ છે અને જે સત્યના માર્ગે ચાલે છે તેનો પરાજય થતો નથી

તરુચૈ તપોદમ કર્મોતિ પ્રતિષ્ઠા, વેદાઃ સર્વઅદુષ્ટિ સત્યમાચતનમ્ ।
 આત્મસંયમ, મનોનિગ્રહ તથા અનાસક્ત ભાવે ક્ષમાએલા કર્મો - આ સૌ ધર્મના મૂળભૂત આધારો છે. વેદોમાં આ બ્રહ્મ વિદ્યાનું વર્ણન છે. આ વિદ્યાર્થી પરમ-સત્ય એવા પરમાત્માને પામવાનું એક માત્ર લક્ષ્ય છે.
 એક અન્ય અનુવાદમાં વેદોને ધર્મના મૂળ તથા ઉપનિષદોને સત્યનું આશ્રય સ્થાન પણ કહેલ છે. કોઈ પણ રીતે વિચારીએ તો પણ આપણા સાંસ્કૃતિક અસ્તિત્વનો આધાર આપણો ધર્મ જ છે. ધર્મ સંપ્રદાયોમાં સમાતો નથી કે બાહ્ય દેખાવથી વૃદ્ધિ પામતો નથી. ધાર્મિકતા એટલે દેખાવ નહિ પણ વિચાર-પૂર્વક માનવ-જીવનને યોગ્ય રીતે પસાર કરવાનો માર્ગ, સામાન્યતઃ આપણે સૌ કોઈ એક પ્રકારના વિશ્વાસના આધાર પર જ માર્ગનો નિર્ણય કરીએ છીએ. કથાઓ, વાર્તાઓ, શ્રવણ, તથા સત્સંગ - આ તમામ આપણાં મનમાં વિશ્વાસ પેદા કરવાના સાધનો છે. ઘણી વખત આવો વિશ્વાસ અંધ વિશ્વાસ કે માન્યતામાં પરિણમે છે. આપણે ત્યાં ઉચ્ચવાતા તથા માન્યતા પ્રાપ્ત ઘણાં પ્રતોને ધર્મ સાથે કશી લેવાદેવા નથી. પુરાણોમાં આવેલી કાલ્પનિક કથાઓને કારણે આવા પ્રતો પ્રચલિત બને છે અને રૂઢિ કે પછી પરંપરા પ્રમાણે ચાલતા રહે છે. તેની પાછળના સત્યનું કોઈ અન્વેષણ કરતું નથી આનું કારણ ડર અથવા તો પ્રલોભન હોય છે. આપણાં કૃત્યો બદલ સ્વર્ગ કે નરક પ્રાપ્ત થશે તેવું કહેવામાં આવે છે. આ જગતમાં સુખ અને દુઃખ પમાડનાર જે કંઈ છે તે તમામ પદાર્થો કે પરિસ્થિતિ ભૌતિક રીતે પરલોકમાં મળશે તેમ સૌ માને છે. કર્મનો કાયદો પણ માત્ર ડર જ પેદા કરે છે. ખરેખર તો ધર્મનો પાયા વિચાર હોવો જોઈએ. આ મંત્રમાં આ વાત

સારી રીતે કહેવાઈ છે. ડર કે પ્રલોભન વડે ધર્મ કચારેક વૃદ્ધિ પામતો નથી પરંતુ સંપ્રદાયોમાં જ વિલાસિત થયો જાય છે. વિજ્ઞાનના પાયોમાં વિચાર જેમ હોય છે તેમ ધર્મમાં પણ હોવું જોઈએ, વિજ્ઞાન કોઈ પણ બાબત પર વગર વિચાર્યે વિશ્વાસ મુકતું નથી. ગહન વિચારણા પછી જ સત્ય તરવાય છે. સમયાંતરે નવાં નવાં સંશોધન થતાં તેમાં ફેરફાર અવશ્ય થાય છે. તેથી વિજ્ઞાન જીવંત રહે છે. ધર્મમાં પણ તત્ત્વ વિચારણાં અવારનવાર કરી નવું સંશોધન થવું જોઈએ. માત્રને માત્ર વિશ્વાસ પર ચાલતો ધર્મ તો વારંવાર પાખંડીનું આશ્રયસ્થાન બનતો રહે છે. આ મંત્રમાં ધર્મના જે ત્રણ આધાર દર્શાવાયા છે તે વિચાર પર ટક્યા છે. કદાચ પરિભાષા જૂની લાગશે પણ અર્થઘટન તો આધુનિક સંદર્ભમાં થઈ શકે છે. કારણ આપણે ધર્મને જીવન-જીવવાનો યોગ્ય માર્ગ માન્યો છે.

મંત્રમાં ‘તપ’ ને પ્રથમ સ્થાન અપાયું છે. ‘તપ’ શબ્દ જૂનો છે. તેનો પૌરાણિક અર્થ આજના સંદર્ભે અશક્ય છે. અર્વાચીન દૃષ્ટિએ વિચારીએ તો ‘તપ’ એટલે કોઈ પણ ઉચ્ચ ધ્યેય પ્રાપ્ત કરવા માટે, ઘટ્ટ-પદાર્થની પ્રાપ્તિ માટે કરવામાં આવતા પ્રયત્નો, વિચારપૂર્વક કરાયેલા પ્રયત્નો તપ જ છે. વૈજ્ઞાનિકો આ અર્થમાં તપસ્વીઓ છે. એ કોઈ વ્યક્તિનું અનુસરણ કે અનુકરણ કરતા નથી. માત્ર વિચારને જ ધ્યાનમાં લે છે. વિચાર-વિનાનું અનુસરણ તો ઘેટા-વૃત્તિ ગણાય. સ્વભાવથી માંડી સમાજ સુધીમાં જ્યાં અસદ્ દેખાય ત્યાં સંઘર્ષ કરી સત્યની સ્થાપના કરવી તે જ આ યુગમાં તપની પરાકાષ્ટા છે.

‘સા પારાકાષ્ટા - સા પરાગતિ’
 ‘તપ’ પછીનો શબ્દ ‘દમ’ છે. ‘દમ’ યોગશાસ્ત્રનો શબ્દ છે. તેનો સામાન્ય અર્થ ઇન્દ્રિય - નિગ્રહ થાય - પણ આધુનિક સમયમાં તેનો મુખ્ય - અર્થ મનને કેન્દ્રિત કરવું તેવો કરી શકાય. દરેક કાર્યની સફળતાનો આધાર મન પર છે. મન કાબુમાં હોય તો પ્રગતિ માર્ગ પર આગેકૂચ થઈ શકે. નિયંત્રિત મન ગમે તેવી પરિસ્થિતિમાં માર્ગ કાઢી શકે છે. જો મન એક ધ્યેય કે લક્ષ્ય પરત્વે નિશ્ચિત ન હોય તો જીવન વેડફાઈ જાય. તરંગોમાં રાચતું મન કર્મમાં એક પ્રકારની શીથીલતા લાવે છે. કર્તાને દીર્ઘસૂત્રી બનાવે છે અને કર્મમાં સંશયો પેદા કરે છે. ગીતા તો સ્પષ્ટ કહે છે.

‘સંશયાત્મા વિનશ્યતિ’, ‘દમ’ કારણે ધર્મનો પાયો મજબૂત બને છે. અને કર્મ પરત્વેની નિષ્ઠાને તો ચારે - યુગમાં માન્યતા મળી છે. આપણું કર્મ અતિ શુદ્ધ ને નિયમિત હોવું જોઈએ. જે જગ્યા પર છીએ તે જગ્યા માટે નિશ્ચિત થયેલી જવાબદારી વફાદારીપૂર્વક બજાવવી જોઈએ. ધર્મનો અર્થ કર્તવ્ય કર્મોમાં રૂકાવટ કરવાનો ન હોઈ શકે. વિનોબાજી તો કહેતા - તમારા દરેક કર્મ જો ભાવપૂર્વક પ્રામાણિકતાથી થતા હોય તો તમો સાચા ધાર્મિક જ છો.
 મંત્રમાં અતિ મહત્વનો - બીજો વિભાગ છે આપણા ધર્મને વૈદિક-ધર્મ કહેવામાં આવે છે. અર્થાત આપણા ધર્મ અંગેની માન્યતાઓ, સિદ્ધાંતો તથા તેના લગતા ક્રિયાકાંડોનું વેદોમાં વિસ્તૃત પણે નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. વેદોમાં જે વિદ્યા વર્ણવાયેલી છે તે બ્રહ્મ-વિદ્યા ગણાય છે. બ્રહ્મ પ્રાપ્તિ અથવા તો મોક્ષ તે દ્વારા મળે છે. વેદોનો અભ્યાસ જીવનના

ચોક્કસ ધ્યેય પરત્વે દોરી જાય છે. આજે આપણે વેદોની ભાષા તથા તેના યોગ્ય અર્થો પામી શકતા નથી. પરિણામ - સ્વરૂપે જે જ્ઞાન મળતું જોઈએ તે મળતું નથી. જ્ઞાનને બદલે અપૂર્ણ માહિતી દ્વારા આપણા મન ભરી દેવામાં આવે છે. આજનું બાળક તથા આધુનિક જીવન ઘણાં પ્રશ્નો ઊઠાવે છે પણ તેનો સંતોષકારક જવાબ આપણી પાસે હોતો નથી કારણ મૂળભૂત ગ્રંથો આપણે વાંચતા નથી. જો વેદ તથા તેની સંગાથે ઉપનિષદોનો અભ્યાસ થાય તો આપણે સત્યની વધારે નજીક જઈ શકીએ. ઉપનિષદોને તો સત્યનું જ આશ્રય-સ્થાન કહ્યા છે. ઉપનિષદોનો પ્રથમ મંત્ર છે સત્યં વદ. અને આપણે જોઈએ છીએ કે આપણાંમાંના ઘણા લોકોના જીવનમાંથી આ ચાલ્યું ગયું છે. ‘સત્યનો જય થાય છે તેમ કહીએ ખરા - પણ આપણો પરાજય કેમ થયો તે યાદ નથી કરતા. જો કે ઉપનિષદો તો ધાર્મિકગ્રંથો ગણાય અને તેનું સત્ય તો માત્ર બ્રહ્મ છે. જ્યાં આત્મા વિષયક ચર્ચા કરવામાં આવી છે. આજે ઘણાને આ પ્રકારની ચર્ચા અપ્રસ્તુત લાગે છે. આત્મા કેવો છે, ક્યાં છે તેની લચમાં પડ્યા વિના આત્મિક બળ - અથવા તો આપણા પોતાની શ્રદ્ધા કે વિચારના બળ પર પોતાના જ પગ પર ઊભા રહેવાની શક્તિ કેળવવી જોઈએ. જ્ઞાનનો પટ તો અતિ વિસ્તૃત છે. જ્યાંથી જેટલું મળે તેટલું જ્ઞાન - પ્રાપ્ત કરી તેને વ્યવહારિક જીવનમાં ઉતારવું એ જ સત્યનો માર્ગ છે અને જે સત્યના માર્ગે ચાલે છે તેનો પરાજય થતો નથી. જગતગુરુ આદિ શ્રી શંકરાચાર્ય કહે છે કે સત્યનો વિજય એટલે જ સત્યવાદનો જય. આજે વિશિષ્ટ ક્ષેત્રોમાં જો જય - કે સ્થાન પ્રાપ્ત કરવું હોય તો ‘અસદ્’ ના શોર્કટકને છોડી સત્યનો માર્ગ અપનાવો. જરૂર તમો તમારા ગતવ્ય સ્થાને પહોંચી જશો.’

સંસ્કાર ચિંતન
 - અનંત ન. વ્યાસ